

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งเพราะการศึกษาในระดับนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของคนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) การศึกษาในระดับนี้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุด เนื่องจากการกิจหลักของโรงเรียนคือการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและความต้องการของสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายนั้น การบริหารโรงเรียนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 9 ได้คำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ และจัดสรรอำนาจหน้าที่ในแต่ละระดับขององค์กรที่มีหน้าที่ในการบริหารการศึกษา คือ ส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาจากนั้นตามมาตรา 39 ยังกำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคลเพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความเป็นอิสระและมีความคล่องตัวในการตัดสินใจ การบริหารจัดการในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนทั้งด้านหลักสูตร การเงิน การงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ด้วยระบบแบบมีหุ้นส่วน (Partner) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หัวใจของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงเป็นการที่โรงเรียนได้บริหารงานด้วยตนเองให้เป็นไปตามความต้องการอันจำเป็นของโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาและจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนของตนเป็นหลักสำคัญ รวมทั้งนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งให้หน่วยงานทุกระดับจัดระบบการบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจระบบบริหารจัดการให้เกิดความคล่องตัว และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่อยู่ในทุกพื้นที่ในประเทศไทย ถ้าพื้นที่นั้นมีเด็กอยู่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความแตกต่างกันทั้งขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ขึ้นอยู่กับสภาพชุมชน รวมทั้งคุณภาพทางการศึกษาก็มีความแตกต่างกัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาเห็นว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณมากเกินไปกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศที่จะจัดให้มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ เล็กกลุ่มโรงเรียน การรวมโรงเรียนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดเครือข่ายของโรงเรียน ส่งเสริมกันในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดให้เป็นเครือข่ายทางการศึกษาในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ขึ้นมา

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 ได้มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในส่วนของการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้เกิดคุณภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการบริหารคน เงิน และ ทรัพยากรทางการศึกษาอื่นๆ ไว้ โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อเร่งรัดประสิทธิภาพการบริหารงาน และ พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และสำนักงาน เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพร้อมสู่ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีเป้าหมายคือโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่กันดารห่างไกล และ โรงเรียนตาม โครงการพระราชดำริให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละพื้นที่ มียุทธศาสตร์พัฒนา ประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก มีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทุกระดับ ในการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ได้ทำการจัดตั้งเครือข่ายทางการศึกษาขึ้นในอำเภอแม่แจ่ม คือให้โรงเรียนขนาดเล็ก 5 โรงเรียนที่อยู่ ใกล้เคียงกัน มีการคมนาคมสะดวก รวมเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนชั้นเรียนละ 20 คน ขึ้นไป โดยจัดเครือข่ายทางการศึกษาขึ้น ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนบ้านช่างเคิ่ง โรงเรียนบ้านพร้าวหนุ่ม โรงเรียนบ้านบนนา และโรงเรียนบ้านต่อเรือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ ได้หาแนวทางร่วมกันในการจัดรูปแบบทางการศึกษาทั้ง 5 โรงเรียน ให้ทำการ จัดการเรียนการสอนให้เป็นแบบโรงเรียนเครือข่ายทางการศึกษา

จากสภาพความเป็นมาและแนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว ซึ่งมีการดำเนินงานมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยถึงสภาพการบริหารและปัญหาของ การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาดังกล่าว ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจและ ได้ศึกษาถึงการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการบริหารในรูปแบบเครือข่ายของ โรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาใน อำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการกำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้บริหาร โรงเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเครือข่ายทางการศึกษา จำนวน 5 คน จากกลุ่มเครือข่ายสามัคคีในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ครูผู้สอนในโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเครือข่ายทางการศึกษา จำนวน 35 คน จากกลุ่มเครือข่ายสามัคคีในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารแบบโรงเรียนเครือข่ายทางการศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาโดยประยุกต์แนวความคิดของ Fayol (อ้างใน เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2527, หน้า 9) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าการบริหารประกอบด้วย การบริหารในด้านการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งงาน (Commands) การประสานงาน (Co-ordinating) การควบคุมงาน (Controlling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวางแผน หมายถึง การวางแผนด้านการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของการบริหารด้านการกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แนวทางในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของการบริหารโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา

การจัดองค์การ หมายถึง การรวมเครื่องมือ วัสดุ และกำลังคนพร้อมกับกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การจัดระบบงาน การแบ่งงาน การประสานงาน ลักษณะองค์ประกอบขององค์การ และบอกให้รู้ถึงความสัมพันธ์ในหน้าที่การงานในสายงาน ในด้านบุคคลเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแบบเครือข่ายทางการศึกษา

การสั่งงาน หมายถึง การบังคับบัญชาให้บุคคลไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนของโรงเรียนแบบเครือข่ายทางการศึกษา

การประสานงาน หมายถึง การประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์ ได้แก่งานประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น เช่น วัด องค์กรการบริหารส่วนตำบล กรรมการหมู่บ้าน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา

การควบคุม หมายถึง การควบคุมให้งานทุกอย่างดำเนินไปตามที่ได้วางแผนไว้

เครือข่ายทางการศึกษา หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

สถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนบ้านช่างเคิ่ง โรงเรียนบ้านพร้าวหนุ่ม โรงเรียนบ้านบนนา และโรงเรียนบ้านต่อเรือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ทำหน้าที่บริหาร โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนบ้านช่างเคิ่ง โรงเรียนบ้านพร้าวหนุ่ม โรงเรียนบ้านบนนา และโรงเรียนบ้านต่อเรือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนประจำที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนบ้านช่างเคิ่ง โรงเรียนบ้านพร้าวหนุ่ม โรงเรียนบ้านบนนา และโรงเรียนบ้านต่อเรือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษารวมทั้งพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป